

1 Proti komu lze zahájit insolvenční řízení?

Rakouské insolvenční právo se neomezuje jen na podnikatele. Způsobilost dostat se do úpadku je totiž definována jako součást způsobilosti k právním úkonům v rámci soukromého práva: jakákoli osoba, která může mít práva a povinnosti, je rovněž způsobilá dostat se do úpadku. Na druhé straně se nejedná o otázku způsobilosti k právním úkonům. To znamená, že dlužníkem v úpadku může být každá fyzická osoba (dokonce i dítě), jakož i právnická osoba (soukromá nebo veřejná), zapsané společnosti v souladu s obchodním zákoníkem (*Unternehmensgesetzbuch*) (veřejné společnosti (*offene Gesellschaften*), komanditní společnosti (*Kommanditgesellschaften*)) a pozůstalosti. Na druhou stranu tichá společenství (*stille Gesellschaften*) a společnosti zřízené podle občanského práva (*Gesellschaften bürgerlichen Rechts*) nejsou způsobilé dostat se do úpadku.

Po zrušení právnické osoby či zapsané osobní společnosti lze zahájit insolvenční řízení, pokud ještě nedošlo k rozdělení majetku (§ 68 insolvenčního řádu (*Insolvenzordnung* – IO)).

Konkursní řízení (*Konkursverfahren*), avšak nikoli reorganizační řízení (*Sanierungsverfahren*) lze zahájit vůči majetku úvěrových institucí, investičních podniků, společností poskytujících investiční služby a pojišťoven (§ 82 odst. 1 zákona o bankách (*Bankwesengesetz* – BWG), § 79 zákona o dohledu nad cennými papíry 2018 (*Wertpapieraufsichtsgesetz* 2018 – WAG 2018), § 309 odst. 3 zákona o dohledu nad pojišťovnami 2016 (*Versicherungsaufsichtsgesetz* 2016 – VAG 2016)).

2 Jaké jsou podmínky pro zahájení insolvenčního řízení?

Od vydání novely insolvenčního zákona v roce 2010 (*Insolvenzrechtsänderungsgesetz* 2010) je v rakouském právu v současné době stanoven pouze jeden typ **standardního insolvenčního řízení**. Zároveň se však používají různá označení podle konkrétního průběhu tohoto řízení:

Insolvenční řízení je nazýváno **konkursním řízením** (*Konkursverfahren*), pokud není v okamžiku zahájení řízení dosud k dispozici žádný plán restrukturalizace. V rámci konkursního řízení je v zásadě možné provést jak likvidaci, tak restrukturalizaci.

Insolvenční řízení je nazýváno **reorganizačním řízením** v případě, že je v okamžiku zahájení řízení již k dispozici plán restrukturalizace. Tato řízení se zaměřují na reorganizaci dlužníka. Mohou je využívat fyzické osoby, které provozují podnik, právnické osoby, osobní společnosti a pozůstalosti (§ 166 IO). Reorganizační řízení je možné **se samosprávou** dlužníka **nebo bez ní**. Dlužník i nadále spravuje svůj majetek (pod dohledem reorganizačního správce), pokud nabídne insolvenčním věřitelům v restrukturalizačním plánu úhradu pohledávek ve výši nejméně 30 % a pokud jsou také k dispozici i další dokumenty. Nezbytný je například finanční plán, z něhož vyplývá, že je zajištěno financování na dobu 90 dnů.

Další variantu insolvenčního řízení představuje **řízení o úpravě dluhů** (*Schuldenregulierungsverfahren*), které je k dispozici fyzickým osobám, které nejsou podnikateli.

Návrh na zahájení insolvenčního řízení musí podat buď samotný dlužník, nebo věřitel. V případě reorganizačního řízení musí návrh v každém případě podat dlužník a musí existovat plán restrukturalizace.

Nezbytným předpokladem zahájení insolvenčního řízení je to, že dlužník musí být v zásadě **v platební neschopnosti** (§ 66 IO). Insolvenční řízení v podobě reorganizačního řízení může být zahájeno rovněž v případě **hrozící platební neschopnosti** (§ 167 odst. 2 IO). K zahájení insolvenčního řízení v případě zapsaných společností, u nichž žádný z partnerů s neomezeným ručením není fyzickou osobou, majetku právnických osob a pozůstalostí dochází také v případě **předlužení** (§ 67 IO).

Další podmínkou pro zahájení insolvenčního řízení je dostupnost **majetku na pokrytí nákladů**. Je nutno pokrýt minimálně počáteční náklady insolvenčního řízení (výjimku může v některých případech představovat řízení o úpravě dluhů).

Zahájení insolvenčního řízení se zveřejňuje vyhláškou na internetu (www.edikte.gv.at). Zahájení insolvenčního řízení nabývá účinnosti počínaje dnem následujícím po dni zveřejnění této vyhlášky. Zahájení insolvenčního řízení se rovněž zaznamenává do veřejných rejstříků (katastr nemovitostí (*Grundbuch*), obchodní rejstřík (*Firmenbuch*) atd.).

V případě, že insolvenční řízení nelze zahájit okamžitě, musí insolvenční soud (*Insolvenzgericht*) nařídít **předběžná opatření** s cílem zajistit majetek a zejména zabránit neúčinným právním úkonům a zajistit pokračování provozu podniku za předpokladu, že návrh na zahájení řízení není zjevně neopodstatněný (§ 73 IO). Soud může zakázat dlužníkovi provádění určitých právních úkonů (např. prodej nebo zatížení nemovitosti), případně může tyto úkony podmínit schválením soudu. Je rovněž možné jmenovat dočasnýho správce.

3 Jaký majetek tvoří majetkovou podstatu? Jak se nakládá s majetkem, který dlužník nabyl nebo na něj přešel po zahájení insolvenčního řízení?

Důsledkem zahájení insolvenčního řízení je, že dlužník ztrácí právo svobodně nakládat s veškerým majetkem, jenž je předmětem výkonu rozhodnutí a který v daném okamžiku vlastní nebo jej získá v průběhu insolvenčního řízení (§ 2 odst. 2 IO). Ten náleží do majetkové podstaty.

Majetkovou podstatu tedy tvoří veškerý movitý i nemovitý majetek dlužníka, jako jsou například podíly na nemovitostech, spoluvlastnické podíly, nároky, práva k pronájmu, dědictví atd. Do majetkové podstaty nepatří nároky dlužníka na výživné, příjmy získané vlastním úsilím a neobstavitelná část platu (životní minimum). Do majetkové podstaty rovněž nepatří movitý majetek, který nelze obstatit (například věci osobní potřeby) a výlučně osobní práva (např. práva průmyslového vlastnictví).

V případě, že dlužník žije v domě, který patří do majetkové podstaty (nebo v bytě v osobním vlastnictví), nejsou on ani jeho rodina na počátku vystěhováváni z hlavních bytových prostor (§ 5 odst. 3 IO). To však nebrání realizaci tohoto domu (bytu v osobním vlastnictví) v insolvenčním řízení. Insolvenční soud dlužníkovi rovněž ponechává právo volně nakládat s nájemními právy (nebo jinými právy k užívání) obytných prostor, které jsou pro dlužníka a jeho rodinu nepostradatelné (§ 5 odst. 4 IO). Ponechání těchto práv dlužníkovi k volné dispozici zakládá jejich oddělení od majetkové podstaty.

Věřitelský výbor může rovněž se souhlasem insolvenčního soudu rozhodnout, že oddělí od majetkové podstaty pohledávky, u nichž není pravděpodobné, že by se je podařilo přiměřeně vymoci, nebo položky nízké hodnoty (§ 119 odst. 5 IO). Důvodem pro toto oddělení je to, že umožní vyhnout se nákladům na realizaci všech položek spadajících do majetkové podstaty, které by pro tuto podstatu neznamenaly žádný zisk.

4 Jaké pravomoci má dlužník a jaké insolvenční správce?

Konkursní řízení

Dlužník

je oprávněn podat návrh na zahájení konkursního řízení a odvolat se proti tomuto zahájení;

při zahájení konkursního řízení ztrácí dispoziční oprávnění k majetku náležejícímu do majetkové podstaty;

je oprávněn účastnit se schůzí věřitelů a věřitelského výboru;

je oprávněn podat návrh na vytvoření plánu restrukturalizace.

Správce podstaty

odpovídá za praktické provádění insolvenčního řízení;

přezkoumává finanční situaci dlužníka;

nadále zajišťuje provoz podniku, pokud není při zahájení řízení dosud ukončen a pokud z jeho pokračování nevzniká věřitelům žádná nevýhoda;

zkoumá podané návrhy;

zkoumá, zda je restrukturalizační plán v zájmu věřitelů a zda je pravděpodobné, že bude proveditelný;

určuje majetek a zhodnocuje jej;

spravuje a zastupuje majetkovou podstatu;

je aktivně legitimován k podání žaloby ve věcech majetkové podstaty.

rozděluje výtěžky z majetkové podstaty.

Pokud se konkursní řízení týká fyzické osoby, která není podnikatelem (řízení o úpravě dluhů), dochází k ustanovení správce podstaty jen výjimečně. V případě, že insolvenční soud neustanoví správce podstaty, je na takovém soudu, aby sám řešil věci svěřené správci podstaty podle konkursního řádu.

Reorganizační řízení bez samosprávy dlužníka

Dlužník

podává návrh na zahájení reorganizačního řízení a vytvoření plánu restrukturalizace;

při zahájení insolvenčního řízení ztrácí dispoziční oprávnění k majetku náležejícímu do majetkové podstaty;

je oprávněn účastnit se schůzí věřitelů a věřitelského výboru;

Správce podstaty

odpovídá za praktické provádění insolvenčního řízení;

přezkoumává finanční situaci dlužníka;

nadále zajišťuje provoz podniku, pokud není při zahájení řízení dosud ukončen a pokud z jeho pokračování nevzniká věřitelům žádná nevýhoda;

zkoumá podané návrhy;

zkoumá, zda je restrukturalizační plán v zájmu věřitelů a zda je pravděpodobné, že bude proveditelný;

spravuje a zastupuje majetkovou podstatu;

je aktivně legitimován k podání žaloby ve věcech majetkové podstaty.

Reorganizační řízení se samosprávou dlužníka

Dlužník

podává návrh na zahájení reorganizačního řízení se samosprávou dlužníka a na vytvoření restrukturalizačního plánu a zároveň s tímto návrhem předkládá nezbytné doklady pro dlužníka se samosprávou;

zachovává si (omezené) dispoziční oprávnění a v zásadě i nadále sám vykonává správu vlastního majetku;

je pod dohledem reorganizačního správce a insolvenčního soudu.

Reorganizační správce

dohlíží na dlužníka a správu jeho činnosti;

uděluje nebo zamítá povolení k právním úkonům, které nejsou prováděny v rámci běžné obchodní činnosti;

zastupuje dlužníka ve všech záležitostech, kdy nemá dispoziční oprávnění;

zjišťuje finanční situaci dlužníka;

zkoumá, zda je plán restrukturalizace proveditelný a zda existují důvody pro ukončení samosprávy;

zkoumá podané návrhy;

je aktivně legitimován k podání žaloby ve věcech majetkové podstaty.

Povinností **insolvenčního soudu** je dohlížet na činnost insolvenčního správce. Může mu vydávat písemné nebo ústní pokyny, vyžádat si od něho zprávy a vysvětlení, nahlížet do účetnictví a do dalších dokumentů a provádět nezbytná šetření. Soud může také nařídit, aby si insolvenční správce vyžádal pokyny ohledně jednotlivých záležitostí od věřitelského výboru. Insolvenční správce musí soud informovat o některých transakcích před jejich uzavřením (§ 116 IO); k dalším transakcím je nutný souhlas věřitelského výboru a insolvenčního soudu (§ 117 IO).

Jmenování a odměňování insolvenčního správce:

Insolvenčního správce jmenuje insolvenční soud z vlastního podnětu při zahájení insolvenčního řízení. Musí se jednat o osobu seriózní, spolehlivou a zkušenou v oblasti podnikání, která má znalosti insolvenčního systému (§ 80 odst. 2 IO). V insolvenčním řízení týkajícím se podnikání jsou nutné dostatečné znalosti obchodního práva nebo řízení podniků (§ 80 odst. 3 IO). Osoby, které mají zájem stát se insolvenčním správcem, se mohou zapsat do seznamu insolvenčních správců. Tento seznam je k dispozici na internetové adrese www.iv.justiz.gv.at a je využíván insolvenčními soudy za účelem usnadnění výběru vhodného insolvenčního správce.

Insolvenční správce nesmí být blízkým příbuzným (§ 32 IO) ani konkurentem dlužníka a musí být nezávislý jak na dlužníkovi, tak na věřitelích (§ 80b odst. 1 IO).

Insolvenčním správcem mohou být jmenovány i právnické osoby. Jejich povinností je sdělit soudu jméno fyzické osoby, která je bude při výkonu insolvenční správy zastupovat (§ 80 odst. 5 IO).

Insolvenční správce má nárok na náhradu nákladů v hotovosti a na odměnu za svou práci včetně daně z přidané hodnoty (§ 82 první věta IO). Výše odměny správce je upravena právními předpisy (§ 82 IO) a závisí na hrubých výtěžcích, které insolvenční správce z realizace majetku získá. Zahrnuje však pouze výtěžky, za jejichž získání insolvenční správce odpovídal. Minimální odměna insolvenčního správce činí 3 000 EUR. Další odměna se přiznává při přijetí plánu restrukturalizace nebo splátkového kalendáře (§ 82a IO) a při realizaci zvláštní podstaty (§ 82d IO). Zvláštní odměna se hradí rovněž za pokračování v provozu podniku (§ 82 odst. 3 IO).

5 Za jakých podmínek lze uplatnit započtení pohledávek?

V průběhu celého insolvenčního řízení je v zásadě zachována možnost **započtení** proti pohledávce dlužníka.

Nezbytnou podmínkou však je, aby byly tyto **pohledávky způsobilé k započtení při zahájení řízení**. Započtení není přípustné, pokud se insolvenční věřitel stal dlužníkem majetkové podstaty až po zahájení insolvenčního řízení, nebo v případě, že pohledávka vůči dlužníkovi byla získána až po zahájení insolvenčního řízení (§ 20 odst. 1 první věta IO). Započtení je navíc **vyloučeno** i v případě, že daná třetí strana získala započitatelnou pohledávku vůči dlužníkovi v období posledních **šesti měsíců před zahájením insolvenčního řízení** a v době jejího nabytí věděla nebo měla **vědět o platební neschopnosti** (§ 20 odst. 1 a 2 IO). V takových případech jde i nepatrná nedbalost k tíži této třetí strany.

V insolvenčním řízení je možné započtení proti **podmíněné pohledávce** bez ohledu na to, zda je podmíněná i pohledávka insolvenčního věřitele nebo dlužníka. Pokud má insolvenční věřitel podmíněnou pohledávku, může insolvenční soud provést zápočet v závislosti na poskytnutí jistoty (§ 19 odst. 2 IO). Započtení v insolvenčním řízení nebrání ani skutečnost, že pohledávka insolvenčního věřitele **je nepeněžitá** (§ 19 odst. 2 IO). To nepůsobí obtíže vzhledem k tomu, že takové nároky jsou při zahájení insolvenčního řízení převedeny na peněžitě pohledávky (§ 14 odst. 1 IO).

Insolvenční věřitelé, kteří mají pohledávky způsobilé k započtení, je **nemusí přihlásit v insolvenčním řízení** za předpokladu, že jsou kryty započitatelnou pohledávkou (§ 19 odst. 1 IO). Nejvyšší soud (Oberster Gerichtshof – OGH) však rozhodl, že v případě, že insolvenční věřitel nevyužije zákonné možnosti započtení v průběhu insolvenčního řízení podle § 19 odst. 1 IO, bude mít po konečném potvrzení plánu restrukturalizace a ukončení insolvenčního řízení zpravidla možnost započíst svou pohledávku pouze v poměrné výši příslušného podílu k rozdělení v rámci plánu restrukturalizace (RIS-Justiz RS0051601 [T4]).

6 Jaké účinky má insolvenční řízení na probíhající smlouvy, jichž je dlužník smluvní stranou?

Dvoustranné smlouvy

Pokud dlužník nebo druhá strana v okamžiku zahájení insolvenčního řízení nesplnil dvoustrannou smlouvu nebo ji splnil jen částečně, může insolvenční správce tuto smlouvu buď splnit (v celém rozsahu) jménem dlužníka a požadovat plnění i od druhé strany, nebo od smlouvy odstoupit (§ 21 odst. 1 IO). Při reorganizačním řízení se samosprávou dlužníka je dlužník vyzván, aby vydal prohlášení podle § 21 IO. Pokud si přeje od smlouvy odstoupit, je k tomu nezbytný souhlas reorganizačního správce (§ 171 odst. 1 IO). V případě, že má druhá strana povinnost plnit smlouvu předem, může plnění odmítnout, dokud jí nebude poskytnuto zajištění, ledaže by si v době uzavření smlouvy byla vědoma nepříznivé finanční situace dlužníka (§ 21 odst. 3 IO).

Nájemní smlouvy

V případě insolvenčního řízení ve vztahu k nájemci je insolvenční správce oprávněn vypovědět nájemní smlouvu v zákonné nebo dohodnuté kratší výpovědní lhůtě (§ 23 IO).

Pracovní smlouvy

V případě, že je dlužník zaměstnavatelem a již existuje pracovní poměr, pak jej může v zásadě ukončit buď zaměstnanec na základě předčasné výpovědi, nebo insolvenční správce, přičemž musí dodržet zákonnou výpovědní lhůtu, výpovědní lhůtu dohodnutou v kolektivní smlouvě nebo přípustným způsobem dohodnutou kratší výpovědní lhůtu s přihlédnutím k zákonným omezením vztahujícím se na ukončení smlouvy, do jednoho měsíce od zveřejnění rozhodnutí, jímž se nařizuje, schvaluje nebo ustavuje uzavření nebo rozdělení podniku. Na insolvenčním řízení se samosprávou dlužníka se vztahují zvláštní ustanovení.

Zákaz ukončení smluv

V případě, že by ukončení smlouvy mohlo ohrozit pokračování provozu podniku dlužníka, může druhá strana do šesti měsíců od zahájení insolvenčního řízení ukončit smlouvu uzavřenou s dlužníkem, avšak pouze má-li k tomu závažný důvod. Zhoršení ekonomické situace dlužníka a nedodržení závazků dlužníka při uspokojování pohledávek, jejichž splatnost nastala před zahájením insolvenčního řízení, nejsou považovány za závažný důvod (§ 25a odst. 1 IO). Tato omezení se nevztahují na případy, kdy je ukončení smlouvy nezbytné pro odvrácení závažných osobních nebo ekonomických obtíží dané smluvní strany, v případě nároku na čerpání půjček a v případě pracovních smluv (§ 25a odst. 2 IO).

Neplatná ujednání

Podle § 25b odst. 2 IO není přípustné ujednání o odstoupení od smlouvy nebo jejím ukončení v případě zahájení insolvenčního řízení. To platí v zásadě pro všechny smlouvy (až na několik výjimek týkajících se smluv podle zákona o bankách nebo zákona o burze cenných papírů (*Börsegesetz*)).

7 Jaké účinky má insolvenční řízení na řízení zahájená jednotlivými věřiteli (s výjimkou probíhajících soudních řízení)?

Po zahájení insolvenčního řízení již insolvenční věřitelé nemohou uplatňovat své pohledávky vůči dlužníkovi soudní cestou, a to ani jednotlivě, ani mimo insolvenční řízení (**překážka řízení**, § 6 odst. 1 IO). Nelze vydávat ani soudní příkazy ve prospěch pohledávek za majetkovou podstatou. Pouze u reorganizačních řízení se samosprávou dlužníka je dlužník i nadále oprávněn účastnit se soudních sporů a dalších řízení, ve kterých se jedná o záležitosti samosprávy (§ 173 IO). Žaloba, kterou podá dlužník nebo která je proti němu podána po zahájení insolvenčního řízení v rozporu s § 6 odst. 1 IO, musí být odmítnuta.

Po zahájení insolvenčního řízení navíc nelze získat žádné zástavní právo ani právo na uspokojení s cílem vymoci uhrazení pohledávky za majetkovou podstatou (**překážka výkonu rozhodnutí**, § 10 odst. 1 IO). Pokud jde o nárok na oddělení majetku a na samostatné vypořádání, o nichž bylo rozhodnuto již před zahájením insolvenčního řízení, neexistuje žádný obecný zákaz výkonu rozhodnutí; výkon rozhodnutí lze proto provádět i v insolvenčním řízení. Překážky zahájení řízení a výkonu rozhodnutí musí být dodrženy *ex officio* a vztahují se na všechny insolvenční věřitele.

8 Jaké účinky má insolvenční řízení na pokračování soudních řízení, které probíhají v okamžiku zahájení insolvenčního řízení?

Probíhající soudní řízení ve vztahu k majetku jsou při zahájení insolvenčního řízení **přerušena ex lege** (§ 7 odst. 1 IO). Toto přerušení řízení se provede *ex officio*.

Řízení týkající se pohledávek za majetkovou podstatou nesmí být v žádném případě obnoveno před schůzí pro přezkoumání těchto pohledávek (§ 7 odst. 3 IO). Pokud je nárok na schůzi při přezkoumání pohledávek **napaden** insolvenčním správcem nebo jedním z věřitelů, kteří jsou k tomu oprávněni, může přerušené řízení i nadále **pokračovat jako proces přezkoumávání pohledávek** (§ 113 IO).

Řízení týkající se nároků, které není nutné přihlásit v insolvenčním řízení, mohou být obnovena **okamžitě**.

Řízení o výkon rozhodnutí započatá před zahájením **insolvenčního řízení** se v zásadě nepřerušují. Avšak zástavní práva a práva na uspokojení nabytá za účelem vymáhání platby v období 60 dnů před zahájením insolvenčního řízení zanikají *ex lege*, pokud nebyla zřízena ve prospěch veřejnoprávních pohledávek (§ 12 odst. 1 IO). V případě vypršení této lhůty musí být **řízení o výkon rozhodnutí** týkající se realizace na návrh insolvenčního soudu nebo insolvenčního správce **zastavena** (§ 12 odst. 2 IO).

9 Jaké jsou hlavní rysy účasti věřitelů na insolvenčním řízení?

Schůze věřitelů

Schůze věřitelů je obecným orgánem insolvenčních věřitelů, jehož cílem je umožnit insolvenčním věřitelům účast na řízení. Za svolání schůze věřitelů a její předsednictví odpovídá insolvenční soud (§ 91 odst. 1 IO). První schůze věřitelů se svolává při zahájení insolvenčního řízení a je vyžadována ze zákona. Další schůze svolává insolvenční soud na základě vlastního uvážení. Schůze věřitelů se svolává zejména v případě, že o to požádá insolvenční správce, věřitelský výbor nebo alespoň dva věřitelé, jejichž pohledávky představují přibližně čtvrtinu pohledávek za majetkovou podstatou, přičemž je nutno uvést body programu schůze.

Schůze věřitelů má právo podat určité návrhy (např. na jmenování věřitelského výboru nebo zamítnutí insolvenčního správce). Odpovídá rovněž za hlasování o přijetí restrukturalizačního plánu.

Rozhodnutí a návrhy schůze věřitelů zpravidla vyžadují nadpoloviční většinu hlasů, která se vypočítá na základě výše pohledávek (§ 92 odst. 1 IO).

Věřitelský výbor

Věřitelský výbor nemusí být v insolvenčním řízení nutně jmenován vždy, ale pouze v tom případě, kdy se jmenování jeví jako vhodné z důvodu povahy nebo konkrétního rozsahu činnosti podniku. V případě, že dosud nebyl dokončen prodej nebo pronájem podniku nebo jeho částí (§ 117 odst. 1 bod 1 IO), musí být věřitelský výbor jmenován vždy. Jeho úkolem je dohlížet na insolvenčního správce a poskytovat mu součinnost (§ 89 odst. 1 IO). Správce musí s věřitelským

výborem konzultovat důležitá opatření (§ 114 odst. 1 IO). U některých významných transakcí (např. prodej podniku) je souhlas věřitelského výboru základní podmínkou jejich platnosti.

Věřitelský výbor se skládá ze tří až sedmi členů. Jmenuje ho soud z vlastního podnětu nebo na základě žádosti. Jeho členy mohou být jmenováni nejen věřitelé, ale i jiné fyzické nebo právnické osoby.

Sdružení na ochranu věřitelů

V praxi jsou v řadě případů zájmy insolvenčních věřitelů zastupovány **sdruženími na ochranu věřitelů**. Tato sdružení přihlašují pohledávky, účastní se schůzí a vykonávají hlasovací práva insolvenčních věřitelů, které zastupují, v případě restrukturalizačního plánu. Sdružení na ochranu věřitelů rovněž sledují výplaty prováděné insolvenčním správcem.

10 Jakým způsobem může insolvenční správce používat majetek v majetkové podstatě nebo s ním nakládat?

Správce podstaty je v zásadě povinen zpeněžit majetek náležející do majetkové podstaty mimosoudně, konkrétně prostřednictvím **prodeje na volném trhu**.

Soudní dražba v souladu s exekucním řádem (*Exekutionsordnung*) se provádí pouze ve výjimečných případech, kdy o tom rozhodne insolvenční soud na návrh správce majetkové podstaty.

Věřitelský výbor může se souhlasem insolvenčního soudu rozhodnout, že pohledávky, u nichž není pravděpodobné, že by se je podařilo přiměřeně vymoci, a položky nízké hodnoty by měly být předány dlužníkovi, aby s nimi mohl volně nakládat.

11 Jaké pohledávky mají být přihlášeny za majetkovou podstatou dlužníka a jak se nakládá s pohledávkami, které vznikly po zahájení insolvenčního řízení?

Pohledávky za majetkovou podstatou

Pohledávkami za majetkovou podstatou se rozumí pohledávky věřitelů, kteří mají při zahájení insolvenčního řízení peněžitě pohledávky vůči dlužníkovi (§ 51 IO). Pohledávky za majetkovou podstatou však nezahrnují úroky z pohledávek za majetkovou podstatou po zahájení insolvenčního řízení, náklady na účast v insolvenčním řízení, pokuty za spáchání trestných činů jakéhokoli druhu ani pohledávky spojené s dary a v případě insolvenčního řízení týkajícího se pozůstalosti ani pohledávky vyplývající z odkazů (§ 58 IO).

Na pohledávky za majetkovou podstatou se v podstatě vztahuje zásada rovného zacházení. Orgány veřejné správy ani zaměstnanci nejsou v insolvenčním řízení upřednostňováni.

Pohledávky společníka v podobě vkladu vlastního kapitálu však představují podřízené pohledávky.

Uplatňuje-li věřitel nárok na uspokojení z majetkové podstaty, musí uplatnit svou pohledávku za majetkovou podstatou v insolvenčním řízení, a to i v případě, že probíhá soudní řízení nebo již bylo v tomto ohledu vydáno soudní rozhodnutí.

Pohledávky vzniklé po zahájení insolvenčního řízení

Pohledávkami vzniklými po zahájení insolvenčního řízení se rozumí pohledávky vzniklé až po zahájení insolvenčního řízení, které jsou výslovně uvedeny v exekucním řádu. Pohledávkami vzniklými po zahájení insolvenčního řízení jsou pohledávky za majetkovou podstatou, které mají být uspokojeny z majetkové podstaty přednostně, tj. před insolvenčními věřiteli (§ 47 odst. 1 IO). Mezi nejvýznamnější pohledávky vzniklé po zahájení insolvenčního řízení patří (§ 46 odst. 1 IO):

náklady insolvenčního řízení;

náklady spojené s udržováním, správou a řízením majetkové podstaty;

všechny veřejné náklady vztahující se k majetku, a to pouze tehdy a do té míry, pokud okolností, z nichž daný náklad vyplývá, vzniknou až po zahájení insolvenčního řízení;

pohledávky zaměstnanců týkající se pravidelného odměňování za období po zahájení insolvenčního řízení;

pohledávky vyplývající z plnění dvoustranných smluv uzavřených insolvenčním správcem;

pohledávky vyplývající z právních úkonů provedených insolvenčním správcem;

pohledávky vyplývající z bezdůvodného obohacení majetkové podstaty;

pohledávky vyplývající z ukončení pracovního poměru, pokud byl uzavřen v průběhu insolvenčního řízení.

Pohledávky vzniklé po zahájení insolvenčního řízení není nutné v tomto insolvenčním řízení přihlašovat. V případě, že insolvenční správce odmítne uspokojit splatné pohledávky vzniklé po zahájení insolvenčního řízení, může dotčený věřitel uplatnit své pohledávky soudní cestou.

12 Jaká pravidla platí pro přihlašování, přezkum a uznávání pohledávek?

Pohledávky za majetkovou podstatou je nutno přihlásit písemně u insolvenčního soudu. Pohledávky musí být přihlášeny ve vnitrostátní měně (euro); případný přepočítání měny se provede ke dni zahájení insolvenčního řízení. Při přihlášení pohledávky je nutné uvést její výši a skutečnosti, na nichž se pohledávka zakládá, jakož i důkazy, které lze k prokázání údajně pohledávky poskytnout. Věřitel rovněž uvede, zda se na pohledávku vztahuje výhrada vlastnictví, jaký majetek je předmětem výhrady vlastnictví a zda je žádáno o započtení, a pokud ano, částky vzájemných pohledávek existujících v okamžiku zahájení insolvenčního řízení. Věřitel by měl rovněž uvést svou e-mailovou adresu a své bankovní spojení.

Pro přihlášení je třeba použít formulář, který je k dispozici na internetových stránkách rakouské justice (www.justiz.gv.at) Pokud věřitel přihlásí svou pohledávku jiným způsobem než za použití formuláře, musí jeho přihlášení obsahovat údaje v něm uvedené.

Pro přihlášení pohledávek zahraničního věřitele ve smyslu nařízení unijního nařízení o úpadkovém řízení platí toto nařízení. Pokud věřitel nepoužije standardní formulář v souladu s prováděcím nařízením, musí přihlášení obsahovat údaje podle unijního nařízení o úpadkovém řízení.

Pohledávky za majetkovou podstatou je nutno přihlásit ve lhůtě pro přihlášení pohledávek, která je uvedena v insolvenční vyhlášce. Pokud věřitel přihlásí svou pohledávku pozdě, může mu vzniknout povinnost uhradit náklady spojené se svoláním zvláštní schůze pro přezkoumání pohledávek. Na pohledávky přihlášené později než 14 dnů před schůzí o ověření konečné účetní závěrky nebude brán zřetel (§ 107 odst. 1 poslední věta IO).

Pokud insolvenční správce přihlášenou pohledávku uzná a jiný insolvenční věřitel ji nepopře, je považována za uznanou. To znamená zejména to, že daný insolvenční věřitel je zohledněn při rozdělování majetku.

Pokud insolvenční správce nebo insolvenční věřitel přihlášenou pohledávku popře, lze ji ověřit pouze v občanskoprávním soudním řízení. To, zda se daná pohledávka považuje za přijatou do insolvenčního řízení, pak závisí na výsledku tohoto občanskoprávního soudního řízení.

13 Jaká pravidla platí pro rozdělování výtěžku? Jaké je pořadí pohledávek a práv věřitelů?

Rozdělení výtěžků je upraveno v §§ 128–138 IO.

Pohledávky vzniklé po zahájení insolvenčního řízení mají být uspokojeny přednostně a po nich následují insolvenční věřitelé.

Věřitele, jejichž pohledávky vzniknou po zahájení insolvenčního řízení, je nutno uspokojit, jakmile budou jejich pohledávky uznány a budou splatné bez ohledu na stav řízení. Pokud dostupné prostředky nepostačují na pokrytí pohledávek vzniklých po zahájení insolvenčního řízení v plné výši, musí být tyto pohledávky uspokojeny v následujícím pořadí (§ 47 IO):

výdaje v hotovosti zálohově vyplacené insolvenčním správcem;

ostatní náklady řízení;

náklady třetí osoby, pokud byly nezbytné k pokrytí nákladů řízení;

pohledávky zaměstnanců v tom rozsahu, v němž nejsou zajištěny podle zákona o zajištění odměny při platební neschopnosti zaměstnavatele (*Insolvenz-Entgeltsicherungsgesetz*);

pohledávky zaměstnanců vyplývající z ukončení pracovního poměru, v tom rozsahu, v němž nejsou zajištěny podle zákona o zajištění odměny při platební neschopnosti zaměstnavatele;

jiné pohledávky vzniklé po zahájení insolvenčního řízení.

Částka zbývající poté, co byly pohledávky vzniklé po zahájení insolvenčního řízení uspokojeny v plné výši, se rozdělí mezi **insolvenční věřitele**. Uspokojování insolvenčních věřitelů může být zahájeno až po schůzi, na níž dojde k přezkoumání pohledávek. Insolvenční správce musí v zásadě provést rozdělení po konzultaci s věřitelským výborem a na základě schválení rozvrhu insolvenčním soudem.

Zajištění věřitelů mají přednostní právo před insolvenčními věřiteli a věřiteli, kteří se jimi stanou po zahájení insolvenčního řízení do té míry, do níž jsou jejich pohledávky kryty nemovitostí, která slouží jako zajištění (například zástava). Případný přebytek z výtěžků z prodeje se převádí do společné majetkové podstaty (§ 48 odst. 1 a 2 IO).

14 Jaké jsou podmínky pro skončení insolvenčního řízení a jeho účinky (zejména vyrovnáním)?

Plán restrukturalizace

Plán restrukturalizace je dohoda uzavřená v rámci insolvenčního řízení mezi dlužníkem a insolvenčními věřiteli ohledně snížení a přerušení úhrady pohledávek za majetkovou podstatou a používá se za účelem vyrovnání dluhů. Je k němu nutný souhlas většiny věřitelů a potvrzení insolvenčním soudem. Pokud v insolvenčním řízení plán restrukturalizace navržený dlužníkem schválí většina věřitelů a potvrdí jej insolvenční soud, je dlužník osvobozen od svých závazků v té míře, v níž jsou vyšší než prostředky rozdělované v rámci plánu restrukturalizace.

Dlužník může v zásadě uzavřít plán restrukturalizace v jakémkoliv formě insolvenčního řízení, tedy nejen při reorganizaci, ale také při konkursním řízení (konkursní řízení není primárně zaměřeno na realizaci aktiv a rozdělení prostředků; i při konkursním řízení je spíše nutné nejprve prozkoumat, zda je plán restrukturalizace proveditelný).

V plánu restrukturalizace musí dlužník insolvenčním věřitelům nabídnout, že do dvou let splatí nejméně 20 % pohledávek za majetkovou podstatou. V případě fyzických osob, které nejsou podnikateli, může tato platební lhůta činit až pět let. Plán restrukturalizace nesmí ovlivnit nároky věřitelů vyplývající z oddělení majetku nebo samostatného vypořádání. Věřitelé, kteří se jimi stanou až po zahájení insolvenčního řízení, musí být uspokojeni v plné výši, a insolvenčním věřitelům se musí v zásadě dostat rovného zacházení.

Insolvenční řízení je nazýváno reorganizačním řízením (*Sanierungsverfahren*) v případě, že je v okamžiku zahájení řízení již k dispozici plán restrukturalizace.

Řízení o úpravě dluhů

Plán restrukturalizace je k dispozici nejen podnikatelům a právníkům osobám, ale i fyzickým osobám, které nejsou podnikateli. Pokud není v průběhu řízení o úpravě dluhů vytvořen plán restrukturalizace, je majetek dlužníka realizován. Další možností oddlužení je splátkový kalendář nebo případně řízení o splátkách. Splátkový kalendář je speciální formou restrukturalizačního plánu. Hlavní rozdíly spočívají v tom, že není stanovena minimální výše částky k rozdělení.

Pokud věřitelé splátkový kalendář neschválí, musí o návrhu dlužníka na řízení o splátkách s prominutím zbytku dluhu rozhodnout soud. Souhlas věřitelů není v tomto případě nutný. Nejprve je provedeno řízení o splátkách u obstatitelné části majetku. Dlužník musí na pět let postoupit příslušné (mzdové) pohledávky správci, kterého určí věřitelé. Po uplynutí doby platnosti prohlášení o postoupení prohlásí soud řízení o splátkách, které nebylo ukončeno, za ukončené a zároveň rozhodne, že dlužník je osvobozen od závazků vůči insolvenčním věřitelům (prominutí zbylého dluhu), které v řízení nebyly splněny.

Ukončení insolvenčního řízení

Pokud je plán restrukturalizace (nebo splátkový kalendář) potvrzen insolvenčním soudem, je insolvenční řízení uzavřeno, jakmile potvrzující rozhodnutí nabude právní moci. K automatickému ukončení insolvenčního řízení dojde rovněž v případě, že bude pravomocně zahájeno řízení o splátkách.

Pokud se nepodaří dosáhnout schválení plánu restrukturalizace nebo splátkového kalendáře, musí insolvenční řízení uzavřít insolvenční soud rozhodnutím poté, co byly předloženy důkazy o provedení závěrečného rozdělení.

Insolvenční řízení musí být ukončeno i v případě, že s tím souhlasí všichni věřitelé, kteří se jimi stali až po zahájení insolvenčního řízení, a insolvenční věřitelé, případně pokud se v průběhu insolvenčního řízení ukáže, že majetek nepostačuje k úhradě nákladů insolvenčního řízení.

Rozhodnutí o ukončení insolvenčního řízení jsou zveřejněna v databázi insolvenčních řízení (*Insolvenzdatei*).

V důsledku pravomocného ukončení insolvenčního řízení získává dlužník opět v plném rozsahu dispoziční právo ke svému majetku (s výjimkou případu, kdy bylo zahájeno řízení o splátkách); pravomocí insolvenčního správce tím končí. Dlužník navíc opět získává neomezenou aktivní i pasivní žalobní legitimaci. V probíhajících soudních řízeních dochází ze zákona ke změně strany z majetku na dlužníka. V některých odvětvích se na dlužníka v souvislosti s dalším podnikáním vztahují správně právní či profesně právní omezení (např. podle živnostenského zákona (*Gewerbeordnung*)) nebo odbornými omezeními (např. podle nařízení o advokátech (*Rechtsanwaltsordnung*)). Zejména úmyslné poškození věřitelů s sebou nese možnost trestního postihu.

15 Jaká práva mají věřitelé po skončení insolvenčního řízení?

V té míře, v níž insolvenční řízení nekončí prominutím dluhu (v důsledku plánu restrukturalizace, splátkového kalendáře nebo prominutí zbylého dluhu po řízení o splátkách) mají insolvenční věřitelé po pravomocném ukončení insolvenčního řízení **neomezené právo na uplatnění dalších pohledávek**, tj. nyní mohou opět uplatnit zbývající pohledávku, která nebyla uspokojena v insolvenčním řízení, žalobou nebo exekucí proti bývalému insolvenčnímu dlužníkovi. Varianty prominutí dluhu v rámci insolvenčního řízení mají na druhou stranu za následek to, že zbývající pohledávka, jejíž výše přesahuje výši rozděleného majetku, představuje i nadále přirozenou povinnost, to znamená dluh bez závazku, který je sice splatný, ale není nutně vymahatelný.

16 Kdo ponese náklady vzniklé v insolvenčním řízení?

Náklady insolvenčního řízení mají být hrazeny z majetkové podstaty.

Pokud není k dispozici dostatek prostředků na pokrytí těchto nákladů, je insolvenční řízení i přesto zahájeno, pokud věřitel, který podává návrh na jeho zahájení, uhradí částku na pokrytí nákladů formou zálohy. Pohledávka věřitele na úhradu těchto nákladů má přednost před pohledávkami ostatních věřitelů za podstatou (§ 46 bod 1 IO).

17 Jaká pravidla platí pro neplatnost, odporovatelnost nebo neúčinnost právních jednání poškozujících společný zájem věřitelů?

Právní úkony provedené dlužníkem před zahájením insolvenčního řízení

Některé právní úkony, které byly provedeny před zahájením insolvenčního řízení a které poškozují věřitele, jsou odporovatelné (§ 27 a násl. IO). Jak jednání, tak opomenutí týkající se majetku dlužníka lze napadnout. Předpokladem úspěšného napadení je, že účinek právního úkonu, který má být napaden, **poškozuje** insolvenční věřitele. Je tomu tak v případě, kdy napadený právní úkon způsobí nemožnost uspokojení ostatních věřitelů, například v důsledku snížení aktiv nebo zvýšení pasiv. Další podmínkou pro úspěšné napadení je to, že v důsledku tohoto napadení se **vyhlídky věřitelů na uspokojení zlepší**.

Kromě těchto všeobecných podmínek musí být při napadení právního úkonu naplněna některá z následujících skutkových okolností:

Odporovatelnost z důvodu záměru poškodit věřitele (§ 28 body 1–3 IO)

Pokud dlužník jednal v úmyslu věřitele poškodit a daná třetí strana o tom věděla, lze odporovat období deseti let před zahájením insolvenčního řízení (§ 28 bod 1 IO). V případě nedostatečné informovanosti o úmyslu poškodit věřitele z důvodu nedbalosti je odporovatelnost omezena na dobu dvou let před zahájením insolvenčního řízení.

Odporovatelnost z důvodu plýtvání majetkem (§ 28 bod 4 IO)

Smlouvy o koupi, výměně a dodávkách, uzavřené v posledním roce před zahájením insolvenčního řízení, jsou odporovatelné v tom rozsahu, ve kterém způsobily plýtvání majetkem poškozující věřitele, a druhá strana si toho byla nebo musela být vědoma.

Odporovatelnost z důvodu bezúplatného zcizování majetku (§ 29 IO)

Bezúplatné zcizování majetku dlužníkem provedené v posledních dvou letech před zahájením insolvenčního řízení je odporovatelné.

Odporovatelnost z důvodu zvýhodňování (§ 30 IO)

Tato okolnost umožňuje odporovatelnost některých právních úkonů, které zvýhodňují jednoho věřitele oproti ostatním. Podmínkou pro odporovatelnost je provedení takového úkonu během posledního roku před zahájením insolvenčního řízení. Zároveň je podmínkou, aby k platební neschopnosti či předlužení, k podání návrhu na zahájení insolvenčního řízení nebo k provedení daného úkonu došlo ve lhůtě posledních 60 dnů před zahájením insolvenčního řízení.

Pokud by bylo pokrytí (uspokojení nebo zajištění) neslučitelné (tj. věřitel nebyl schopen na ně vznést nárok podle obsahu právního vztahu, případně nikoli v požadované podobě nebo čase), neexistují žádné jiné (subjektivní) podmínky pro neúčinnost. Neúčinné může být i slučitelné uspokojení nebo zajištění (tj. splatné druhé straně v této podobě nebo v daném čase) podle § 30 IO. V těchto případech je odporovatelnost podmíněna úmyslem zvýhodňujícího zacházení ze strany dlužníka a povědomím druhé strany, případně nedostatkem povědomí z nedbalosti.

Odporovatelnost z důvodu povědomí o platební neschopnosti (§ 31 IO)

Tato okolnost se vztahuje na některé právní úkony provedené v posledních šesti měsících před zahájením insolvenčního řízení a po vzniku platební neschopnosti (předlužení), do té míry, do níž druhá strana měla nebo přinejmenším měla mít povědomí o této platební neschopnosti, předlužení nebo návrhu na zahájení řízení. Další podmínkou je, aby věřitel získal na základě daného právního úkonu zajištění nebo uspokojení, nebo aby byl daný právní úkon přímo poškozující.

Napadnout ho je oprávněn pouze insolvenční správce. Musí však předem získat vyjádření věřitelského výboru (§ 114 odst. 1 IO). Napadení musí být provedeno formou žaloby o určení neplatnosti, vznesením námítky (§ 43 odst. 1 IO) či odvoláním v exekučním řízení o realizaci majetku, případně přihlášením napadené protistrany do insolvenčního řízení. Napadnutí je třeba podat do jednoho roku od zahájení insolvenčního řízení, jinak pohledávka zaniká, přičemž se tato lhůta prodlouží, pokud s tím insolvenční správce a napadená protistrana souhlasí; prodloužení může být sjednáno pouze jednou a nepřesáhne tři měsíce (§ 43 odst. 2 IO).

Právní úkony provedené dlužníkem po zahájení insolvenčního řízení

Vzhledem k tomu, že dlužník není oprávněn sám spravovat svůj majetek, jsou právní úkony provedené dlužníkem po zahájení insolvenčního řízení, které ovlivňují majetkovou podstatu, ve vztahu k insolvenčním věřitelům v zásadě nadále neplatné (§ 3 odst. 1 IO). Jedná se o tzv. **relativní neúčinnost**. Dlužník může uzavírat smluvní závazky i po zahájení insolvenčního řízení, ale pohledávky vyplývající z těchto závazků nelze uplatňovat na úkor insolvenčních věřitelů před uzavřením insolvenčního řízení. Insolvenční správce však může tyto transakce následně schválit a tím zajistit jejich účinnost.

Poslední aktualizace: 11/03/2021

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Překlad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.